

Poglavlje 54

Ἐγχειρίδιον Ἐπικτήτου 31

O tekstu

Φλόουιος Ἄρριανός (Arijan, Nikomedija u Bitiniji, oko 95. – Atena, oko 175.) sazeo je u djelu Ἐγχειρίδιον (*Priručnik*) učenje stoičkoga filozofa Epikteta (55. – 135.) kao uvijek spreman vodič za susrete sa svakodnevicom.

U 31. poglavlju *Priručnika* Arijan i Epiktet poučavaju o pobožnosti (εὐσεβεία). Stoička je filozofija, naime, duboko religiozna te je stoicizam katkad smatran vrstom osobne religije. Stoici smatraju da bogovi postoje i da pozitivno utječu na svijet te se treba pokoravati njihovoj volji. Život u skladu s naravi (κατὰ φύσιν) znači spoznati što možemo kontrolirati, a što ne (τὰ ἐφ' ἡμῖν, τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν). Budući da sva živa bića izbjegavaju i mrze ono što nanosi štetu (βλάπτειν), važno je pravilno pojmiti pojam štete (i koristi).

Pročitajte naglas grčki tekst.

Epict. Enchiridion 31

τῆς περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβείας ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὀρθῶς ὑπολήψεις περὶ αὐτῶν ἔχειν ὡς ὄντων καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατεταχέναι, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς καὶ εἶκειν πᾶσι τοῖς γινομένοις καὶ ἀκολουθεῖν ἐκόντα ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. οὕτω γὰρ οὐ μέμψη ποτὲ τοὺς θεοὺς οὔτε ἐγκαλέσεις ὡς ἀμελούμενος.

ἄλλως δὲ οὐχ οἷόν τε τοῦτο γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἄρης ἀπὸ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις θῆς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς, ἂν γέ τι ἐκείνων ὑπολάβῃς ἀγαθὸν ἢ κακόν, πᾶσα ἀνάγκη, ὅταν ἀποτυγχάνῃς ὧν θέλεις καὶ περιπίπτῃς οἷς μὴ θέλεις, μέμψασθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους.

πέφυκε γὰρ πρὸς τοῦτο πᾶν ζῶον τὰ μὲν βλαβερὰ φαινόμενα καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν φεύγειν καὶ ἐκτρέπεσθαι, τὰ δὲ ὠφέλιμα καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν μετιέναι τε καὶ τεθηπέναι. ἀμήχανον οὖν βλάπτεσθαι τινα οἰόμενον χαίρειν τῷ δοκοῦντι βλάπτειν, ὥσπερ καὶ τὸ αὐτῇ τῇ βλάβῃ χαίρειν ἀδύνατον.

Analiza i komentar

τῆς περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβείας
ἴσθι ὅτι

τὸ κυριώτατον

ἐκεῖνό ἐστιν,

ὀρθὰς ὑπολήψεις

περὶ αὐτῶν

ἔχειν

ὡς ὄντων καὶ διοικούντων

τὰ ὅλα

καλῶς καὶ δικαίως

καὶ σαυτὸν

εἰς τοῦτο

κατατεταχέναι,

τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς
καὶ εἶκειν πᾶσι τοῖς γινομένοις
καὶ ἀκολουθεῖν ἐκόντα
ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης
ἐπιτελουμένοις.

τῆς... εὐσεβείας genitiv ovisan o τὸ κυριώτατον

ἴσθι § 317.4; *verbum sentiendi* otvara mjesto zavisnoj izričnoj rečenici

ὅτι veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu

ἐκεῖνό ἐστιν § 315; imenski predikat, Smyth 909; zamjenica najavljuje infinitive (s dopunama)

ὑπολήψεις LSJ s. v. II

ἔχειν... καὶ... κατατεταχέναι § 231; § 272, složenica τάσσω (atički τάττω), osnove s. 116; infinitivi ovisni o ἐκεῖνό

ὡς ὄντων καὶ διοικούντων poredbeni veznik: „kao da...”; § 315 (LSJ εἰμί A.I); § 243

εἰς τοῦτο zamjenica najavljuje (poimeničene) infinitive

τὸ πείθεσθαι § 232; poimeničeni infinitiv, § 497

εἶκειν § 231, „predavati se onome što se događa”

τοῖς γινομένοις § 232; jonski i helenistički oblik glagola γίγνομαι; poimeničenje participa članom § 499

ἀκολουθεῖν ἐκόντα § 243; A+I

ὡς ὑπὸ τῆς... γνώμης ἐπιτελουμένοις poredbeni veznik: „kao da...”; vršitelj pasivne radnje izražen priložnom oznakom ὑπό τινος; § 243; poimeničenje participa članom § 499

ἐπιτελουμένοις sc. τοῖς γινομένοις

οὕτω γὰρ οὐ μέμψη ποτὲ

τοὺς θεοὺς

οὔτε ἐγκαλέσεις

ὡς ἀμελούμενος.

γὰρ čestica upozorava na to da se navodi razlog: „naime...”

οὐ μέμψη... οὔτε ἐγκαλέσεις... koordinacija rečeničnih članova (niječnim)
 sastavnim veznikom; § 258; § 259
 ὡς ἀμελούμενος poredbeni veznik: „kao da...”; § 243

ἄλλως δὲ οὐχ οἷόν τε
 τοῦτο
 γίνεσθαι,
 ἐὰν μὴ ἄρης
 ἀπὸ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν
 καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις
 θῆς
 τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν.

οἷόν τε... fraza otvara mjesto infinitivu; LSJ οἷος III.2
 γίνεσθαι § 232; jonski i helenistički oblik glagola γίγνομαι
 ἐὰν μὴ ἄρης pogodbeni veznik uvodi pogodbenu protazu, ovdje iterativnoga
 eventualnog oblika, § 476.2; § 254, osnove s. 118; glagol αἴρω ovdje
 u značenju „odustati, dići ruke od čega”
 τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν... τοῖς ἐφ' ἡμῖν poimeničenje članom svih vrsta riječi i iz-
 raza § 373
 θῆς također predikat pogodbene protaze; § 306; LSJ τίθημι B.II.3
 τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν poimeničenje članom svih vrsta riječi § 373

ὡς,
 ἄν γέ τι
 ἐκείνων
 ὑπολάβης
 ἀγαθὸν ἢ κακόν,
 πᾶσα ἀνάγκη,
 ὅταν ἀποτυγχάνης
 ὧν θέλεις

καὶ περιπίπτῃς
οἷς μὴ θέλεις,
μέμφασθαί σε
καὶ μισεῖν
τοὺς αἰτίους.

ὥς veznik uvodi uzročnu rečenicu § 473

ἄν γέ... ὑπολάβῃς pogodbeni veznik (ἄν < ἐάν) uvodi pogodbenu protazu, ovdje iterativnoga eventualnog oblika, § 476.2; čestica γε naglašava protazu; § 254, složenica λαμβάνω, osnove § 321.14; LSJ ὑπολαμβάνω III

πᾶσα ἀνάγκη sc. ἐστί; imenski predikat, Smyth 909; fraza otvara mjesto A+I

ὅταν ἀποτυγχάνῃς... καὶ περιπίπτῃς... vremenska zavisna rečenica s predikatom oblika ἄν (ὅταν) + konjunktiv izriče iterativnu radnju u sadašnjosti § 488.2: „kad god...”; § 231; ἀποτυγχάνω τινός; περιπίπτω τινί

ὧν θέλεις zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, ujedno služi kao objekt ἀποτυγχάνῃς: „ono što...”; § 231

οἷς μὴ θέλεις zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, ujedno služi kao objekt περιπίπτῃς: „onime što...”; § 231

μέμφασθαί... καὶ μισεῖν oblici ovisni o πᾶσα ἀνάγκη; § 267; § 243

τοὺς αἰτίους objekt infinitiva μισεῖν; poimeničenje svih vrsta riječi članom § 373

πέφυκε γὰρ

πρὸς τοῦτο

πᾶν ζῶον

τὰ μὲν βλαβερὰ φαινόμενα

καὶ τὰ αἷτια

αὐτῶν

φεύγειν καὶ ἐκτρέπεσθαι,
 τὰ δὲ ὠφέλιμα
 καὶ τὰ αἴτια
 αὐτῶν
 μετιέναι τε καὶ τεθηπέναι.

πέφυκε § 272

πρὸς τοῦτο zamjenica otvara mjesto infinitivima

τὰ μὲν βλαβερὰ φαινόμενα... τὰ δὲ ὠφέλιμα... § 232; LSJ φαίνω B.II; po-
 imeničenje participia članom § 499; koordinacija parom čestica
 φεύγειν καὶ ἐκτρέπεσθαι φεύγω τινά § 231, ἐκτρέπω med. τινά § 232 (LSJ
 s. v. A.2)

μετιέναι τε καὶ τεθηπέναι koordinacija parom sastavnih veznika; složenica
 εἶμι, § 314.1; § 272, LSJ τέθηπα (glagol nema drugih osnova)

ἀμήχανον οὖν

βλάπτεσθαι

τινα οἰόμενον

χαίρειν

τῷ δοκοῦντι

βλάπτειν,

ὥσπερ καὶ

τὸ αὐτῇ τῇ βλάβῃ χαίρειν

ἀδύνατον.

ἀμήχανον οὖν sc. ἐστί; imenski predikat, Smyth 909; fraza otvara mjesto

A+I τινα... χαίρειν

βλάπτεσθαι § 232, oblik ovisan o οἰόμενον

οἰόμενον § 232; kao *verbum sentiendi* glagol ima nužnu dopunu u infinitivu

χαίρειν § 231; rekcija τινί

τῷ δοκοῦντι poimeničenje participa članom § 499; glagol ima nužnu dopunu u infinitivu; u raspravi o pobožnosti χαίρειν τῷ δοκοῦντι βλάπτειν, „da se raduje onomu za koga vjeruje (τῷ δοκοῦντι) da (mu) nanosi štetu” opisuje odnos pojedinca prema božanstvu (bogovima) u slučaju da taj pojedinac smatra da mu je nanesena šteta

βλάπτειν sc. αὐτόν; § 231

ὥσπερ veznik uvodi poredbenu rečenicu

τὸ... χαίρειν § 231; poimeničenje infinitiva, § 497

ἀδύνατον sc. ἐστί; imenski predikat, Smyth 909